

На перехресті світу й духу

(29 липня – 155 років від дня народження Андрея Шептицького (1865 – 1944) – графа, митрополита УГКЦ (Галицький, архієпископ Львівський, єпископ Кам'янець-Подільський), громадського і церковного діяча, мецената, дійсного члена Наукового товариства ім. Т.Шевченка)

Андрей Шептицький (29 липня 1865, село Прилбичі – 1 листопада 1944, Львів) – видатний церковний, громадський і культурний діяч, життя і діяльність якого пов'язані з нашим містом, тодішнім Станіславом, де отець Андрей, будучи у 34-річному віці, отримав свою першу єпархію.

Андрей Шептицький запровадив принципову новацію: у богослужіннях замість церковнослов'янської почали вживати українську мову, слова «Україна», «українці» - замість «русини».

Метою життя його була єдність Української Церкви та побудова Української держави, «наділеної християнською душею».

При хрещенні отримав імена Роман, Олександр, Марія. По жіночій лінії Шептицькі мали родинне коріння з королівським родом Собеських та австрійським цісарським родом Стюартів. Через Фредерів пов'язали свій родовід з королями Італії, Португалії, Сардинії. Мати майбутнього єпископа Андрея Шептицького була талановитою художницею-портретисткою, роботами якої милувався Париж.

Початкову та середню освіту Роман Шептицький здобув удома та в гімназії Св. Анни у місті Краків (Польща), після закінчення якої у 1883 році деякий час перебував на військовій службі, але через хворобу змушений був її залишити. Навчався на юридичному факультеті Краківського та Вроцлавського університетів. По закінченні останнього 1888 р. здобув науковий ступінь доктора права. У 1887 р. він здійснив подорож в Україну та Росію, під час якої познайомився з філософом В.Соловйовим та істориком В. Антоновичем.

Своєрідна преамбула до вступу на душпастирську стежу Романа Шептицького розпочалася, коли він 28.05.1888 р. вступив до монастиря отців Василіян у Добромилі й в чернецтві прийняв ім'я Андрей. Ось як зворушливо про ці події пише у своїй книзі спогадів мати майбутнього митрополита: «А там... у тиші монастирських мурів, під покровом Найсвятішої Діви моє хлоп'я молиться: Господи, чого бажаєш, щоб я вчинив?» А Господь відповідає йому в душі голосом без слів, якого людське ухо не чує, але серце розуміє»: «Покинеш батька й матір, братів і свій дім, покинеш обряд, який виховав тебе для мене... і підеш до нового життя, до чужих людей... Твої найближчі будуть здвигати раменами й називати тебе шаленим, а мати над тобою плакати буде і в її плачу покинеш її, але підеш, бо Я тебе кличу...».

Згодом Шептицький студював філософію та теологію у Кракові. Після закінчення навчання отримав наукові ступені доктора теології та доктора філософії. 22.08.1892 Андрей Шептицький був висвячений на священника у

Перемишлі, потім став магістром новиків (молодих ченців) у Добромилі (1892-1896), а з 20.06.1896 – ігуменом монастиря святого Онуфрія у Львові.

Деякий час був професором теології у Кристинополі (тепер Червоноград Львівської обл.).

У 1899 році австрійський імператор Франц Йосиф I іменував Шептицького Станіславським єпископом, а Папа Римський Лев XIII затвердив це рішення хіротонією, яка відбулася 17.09.1899 р. Ставши єпископом Станіславським, Андрей Шептицький почав будівництво семінарського корпусу, розгорнув допомогу бідним і ув'язненим, відвідував в'язниці, шпиталі, фабрики. Галицький простолюд чисто сердечно тішився Владикою, заслуховуючись його проповідями, який розмовляв з селянами на їхньому діалекті, більше того, навіть писав до них послання їхньою говіркою, що до цього часу не робив жоден з єпископів. Так в одному із повчальних послань Шептицький, звертаючись до гуцулів писав: «Хочу, щоби Ви мали і на писмі від мене науку, котру бисте могли читати в читальнях, котрі я вам в кожному селі позакладав... Скрізь поміж Вами найшов сми щирих та добрих христен, котрі мені обіцяли: письменні – що будут всякі добрі книжки читати, а неписьменні – що того читане будут з увагов слухати».

Будучи єпископом Станіславським, Андрей Шептицький не раз відвідував Коломию і села Коломийщини, зокрема навесні 1900 року.

Вже на посаді митрополита Галицького Митрополит Андрей фінансово підтримував різні українські товариства і установи на Коломийщині, зокрема філії товариств «Просвіта», «Сільський Господар», «Рідна Школа», а також Народний дім, кредитну спілку «Покутський Союз», допоміг коштами у закупівлі кедрини для експозиційних залів музею Гуцульщини (1926) і допомагав директорові .Кобринському в придбанні нових експонатів.

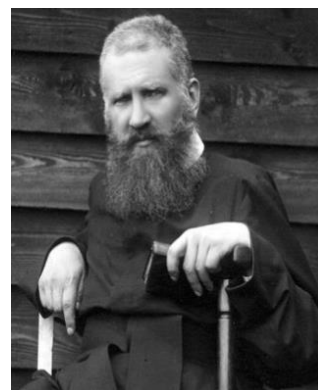
Митрополит Андрей Шептицький перебував на відомій виставці домашнього промислу в Коломиї (21 вересня 1912 року); закупив маєток польського діди́ча у с. Коршеві, розпроділивши його поміж коршівськими хліборобами, а осередок-двір подарував товариству «Сільський Господар» під господарську школу.

За переказом, у 1930-і роки громада с. Грабич послала до митрополита Шептицького просити фінансової підтримки у будівництві місцевої церкви. Владика Андрей не відмовив і 1932 р. у селі посвятили новий храм Божий.

Збереглося 8 листів відомого українського письменника та адвоката Андрія Чайковського (1857-1935), що мешкав, працював і творив у Коломиї (1919-35 рр.), які він написав упродовж 1926-34 рр. з Коломиї до митрополита Андрея. У них автор захоплюючих історичних повістей і романів просить сприяння Владики в особистих і творчих справах та вітає його з іменинами і святами.

У неділю, 22 березня 1936 р., українська громадськість Коломиї відзначила 70-річчя від дня народження митрополита Шептицького та 35-річчя його вступу на митрополичий престіл. В Щадничій касі, тепер Народний дім, відбувся ювілейний концерт. Прибуток від цього урочистого заходу призначався на Український шпиталь ім. митрополита Андрея у Львові.

Від 1990 р. в Коломиї існує вулиця митрополита Андрея Шептицького.

В 1901 р. Андрей Шептицький зробив для своєї першої єпархії (м. Станіславу) просто царський подарунок – подарував бібліотеку, що нараховувала 3871 книгу, серед яких багато цінних стародруків, зобов'язавшись щорічно платити на її утримання і збільшення 1200 корон.

Хоча на той час жив і працював у Львові., будучи вже із 17.12.1900 р. номінованим Галицьким митрополитом.

В одному з листів, що закінчує станіславівський і починає львівський період його діяльності, Шептицький пише: «Отче Святий, заховай їх в Твоє ім'я, котрих Ти дав мені, щоби були одно... Така була остання молитва Ісуса Христа, коли перед страстями прощався зі своїми апостолами та учнями. Інакшою теж і не може бути молитва єпископа, який мусить розпрощатися зі своїми вірними. Таке й мені трапилося. Заледве проминуло півтора року моєї праці в єпархії, а вже з Божої волі та наказу святішого Вітця, довелося покинути Станіславську єпархію та обійняти львівський владичий престол. Насправді, полишаючи Вас, не став я чужим для Вас. Бо я тепер Ваш митрополит».

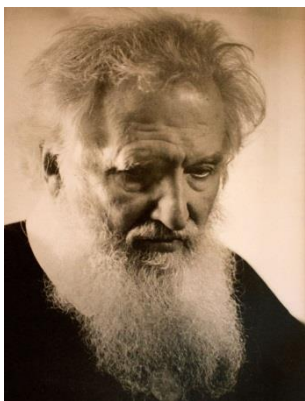
В одному із послань до вірних Станіславівської єпархії Андрей Шептицький зазначав: «Хто на своєму місці працює для добра народу, виконуючи свої обов'язки, той є ліпшим патріотом, ніж той, хто багато говорить, а мало робить. Тож любіть своє, тримайтеся свого і дбайте про своє». Ці слова, сказані тодішнім тридцяти чотирирічним єпископом Андреем Шептицьким залишаються актуальними завжди, особливо влучно вони засвідчують істинність патріотизму в час сьогодення – час боротьба за територіальну цілісність України, боротьби як збройної, так і ідеологічної.

За час служіння Андрей Шептицький значно розбудував греко-католицьку церкву як в Україні так і за кордоном. Будучи одним із найбагатших людей Галичини щедро спонсорував українські культурно-просвітницькі товариства, надавав стипендії молодим митцям. У 1905 заснував Національний музей у Львові і придбав для нього велику кількість експонатів (найбільша в Європі колекція ікон).

Як Галицький митрополит був депутатом Віденського та Галицького сеймів, був знайомий з Іваном Франком.

Протягом 44-річного правління церквою Шептицький домігся будівництва 2-х греко-католицьких церков у Боснії і Герцеговині; у 1907 р. завдяки його старанням висвячено єпископа УГКЦ для вірних у США, а в 1912 р. – у Канаді.

У I світовій війні (1914 р.) на боці Австро-Угорської імперії брали участь багато галичан. Коли російські війська зайняли Львів, митрополита Андрея Шептицького заарештували, заслали в Курськ, а далі – в суздальський Спасо-Євфиміївський монастир. Та лютнева революція 1917 р. принесла йому звільнення. Повернувшись, Шептицький активно підтримує молоду ЗУНР і Акт злуки з УНР. Митрополит добре знав, що діється в Радянській Україні. 1933 р. надіслав у Москву гнівного листа із засудженням штучного голоду, влаштованого більшовиками, організував збір коштів та зерна на допомогу братам з-за Збруча. Звісно, такого дару радянська влада не

прийняла, запевнила, що все гаразд.

Нові випробування приніс вересень 1939 р. Прихід більшовиків у Західну Україну нічого доброго не дав. У Прилбичах брата Андрея Шептицького Лева, його сім'ю і селян, які працювали у Шептицьких, розстріляли. Над родинною усипальницею познущалися, маєток розграбували, знищили цінні документи історичного значення, бібліотеку...

Під час Другої світової війни попри смертельну небезпеку митрополит переховував у монастирях сотні євреїв, врятував кілька сімей рабинів, а в проповідях відкрито засуджував політику геноциду.

(Минув час, і вже після його смерті в Ізраїлі йому встановили пам'ятник).

1 листопада 1944 р. митрополит відійшов у вічність. Похований у м. Львові в соборі Св. Юра.

Святість життя, душпастирська ревність, готовність на жертву за Христа і свій народ, дбання про спасіння душ були рисами особистості Шептицького до самої смерті.

Видатний богослов, аскет, учитель Церви, місіонер і проповідник духовного життя Андрей Шептицький за життя визнаний українським народом «рідним Мойсеєм».

Цитати Митрополита Шептицького

- Кожне слово молитви – це двері чи віконце в небо
- Ми є свідками історичних подій, які на всі часи стануть ясним доказом, чим є молитва для людства (*Пастирське послання до духовенства про церковне правило та розпорядження для духовенства*)
 - Як довго не буде між нами християнської єдності, так довго й найслабший противник буде від нас сильніший (*Не убий*)
 - Християнин може і повинен бути патріотом, але его патріотизм не може бути ненавистю і ані не сміє накладати обов'язків, противних вірі... Любіть всі своє, свого тримайтеся і про своє дбайте, але стережіться ненависти, бо ненависть се чувство нехристиянське (*Християнська робота*)
 - Україна увільниться зі свого упадку та стане державою могутньою, з'єднаною, величавою, яка буде дорівнювати другим високо розвинутим державам. Мир, добробут, щастя, висока культура, взаємна любов і злагода будуть панувати в ній. Все те буде, як я кажу, тільки треба молитися, щоби Господь Бог і Мати Божа опікувалися все нашим народом, який стільки витерпів, і щоби ця опіка тривала вічно.
 - Час воєнний утруднює людині кермуватися вказівками тверезого, ясного розуму, освіченого вірою. Верх беруть почування, вразливість, пристрасть, а з того нерозважні кроки, шкідливі не тільки для одиниці, але і для загалу, для цілої родини, громади і народу. Ця небезпека в положенню так особливо труднім, в яким знаходиться наш народ, стається прямо грізна (*Пастирське послання до духовенства про обов'язок перестерігати вірних перед намовами провокаторів та агітаторів*)
 - В часі війни навіть між тими, що не воюють, або й тими, що їх ніщо не ділить, нагромаджуються такі небувалі кількості непорозумінь, спорів, ворожнечі, часом навіть і ненависти, що не пізнається цього світу і людей, яких зналося

добре ще кілька літ тому. Люди діляться, всюди собою зайняті, не мають часу для ближнього, не мають з чого дати йому хоч добре слово, усі стали нервові, роздражнення нервів прибирає форми неврастенії, істерії і суспільне, чи може радше товариське життя, стає подібне до того принципіального «bellum omnium contra omnes» [війна всіх проти всіх (лат.)] Гоббеса, наслідком чого проста зичливість і християнська любов ближнього стає товаром дуже рідким, дорожчим від масла чи сала (*Пастирське послання на Великдень для читачів часописів «Краківські Вісті», «Львівські вісті» та «Рідна Земля».*

В читальному залі центральної районної бібліотеки діє on line книжкова виставка «Андрей Шептицький – великий праведник України», присвячена 155-й річниці від дня народження митрополита УГКЦ, громадського і церковного діяча, мецената
Тема розкрита у фондах центральної районної бібліотеки наступними виданнями:

Список джерел

1. Андрійчук Ю. Діяльність митрополита Андрея Шептицького (1901–1944) [Текст] / о.Юрій Андрійчук // *Ким є Українська Греко-Католицька Церква?* – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2009.– С.65-70.
2. Бакала В. Єпископ Станіславський: [Андрей Шептицький] / Володимир Бакала // *Рідна земля.* – 2015.– 20 берез. – С.10.
3. Генік С. Шептицький Андрій(Роман) [Текст] /С.Генік // *150 великих українців.* – Івано-Франківськ: Лілея–НВ, 2001.– С.281-284.
4. Грудовий С. Релігійний пророк нації [духовна академія до 150-річчя від дня народження митрополита УГКЦ А.Шептицького] / Сергій Грудовий // *Вільний голос.* – 2015.– 26 берез. – С.2.
5. Дашкевич Я. Андрей Шептицький. Три епізоди [Текст] / Я.Дашкевич // *Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури.* – 2-е вид., виправл. й доповн. – Львів: Літерат.агенція «Піраміда», 2007. – С. 624-626.
6. Дванадцять листів о.Андрея Шептицького до матері [Текст] / упоряди. Г.Меріам-Лужницький. – Львів: Світ, 1994.– 80 с.
7. Досин Г. Митрополит Шептицький і село Коршів / Григорій Досин // *Вільний голос.* – 2008.– 17 жовт.
8. Забитівська А. Основник і добродій Національного музею у Львові [науково-мистецька фундація митрополита Андрея Шептицького] / Ангеліна Забитківська // *Дзвін.* – 2015.– №1.– С.100-109.
9. Заборовський Я.Ю. Митрополит Андрей Шептицький: [Текст]: нарис про життя і служіння церкві та народові (1865-1944).– Івано-Франківськ, 1995.– 64 с.
10. Івасів Р. Великий державник у рясі: слуга Божий Андрей Шептицький і священство УГКЦ в національних змаганнях західних українців на поч. ХХ ст. / Роман Івасів // *Галичина.* – 2010. – 18 лист. – С.8.

11. Королівський К. (1865-1944) [Текст] / Кирило Королевський / пер. з франц. Я Кравець. – Вид. 2-е, виправл. – Львів: Свічадо, 2014.– 512 с.
12. Косів М. З його духа печаттю: [до 145-річчя від дня народження А. Шептицького] / Михайло Косів // Літературна Україна. – 2010.– 29 лип. – С.6.
13. Косів М. Читаючи Андрея Шептицького: [про митрополита] / Михайло Косів // Дзвін. – 2011.– № 1.– С.111-115.
14. Лехман Т. Слуга Божий: [митрополит А.Шептицький] / Тарас Лехман // Порадниця. – 2014.– 30 жовт. – С.2.
15. Литвин Г. Україна «двигнеться зі свого упадку...»:70 р. т. відійшов у вічність митрополит Андрей Шептицький / Галина Литвин // Галичина. – 2014.– 1 лист. – С.1,5.
16. Метрополія Нью-Йорку слугі Божому Андрієві у 50-річчя його смерті [Текст]. – Нью-Йорк, 1996.– 80 с.; іл.
17. Митрополит Андрей Шептицький – великий праведник України, фундатор національно-культурного відродження в Україні [Текст]: матеріали Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю, 20 .05.2015 року м. Коломия / За ред. М.Ковальчука, С.Михайлюк, О.Русакової. – Івано-Франківськ: НАІР, 2015.– 240 с.
18. Митрополит Андрей матеріали та документи (1865-1944) / за ред. Я.Ю.Заборовського.– 2-е вид., доповн. – Львів– Івано-Франківськ: Олір, 1995.– 118 с., іл.
19. Оленчук Я. Життя і чин – для України: [дослідження маловідомих сторінок життя і чину митрополита Андрея Шептицького] / Ярослав Оленчук // Галицька просвіта.– 2011.– 21-28 лип. – С.5.
20. Сапеляк А. Києво- Галицьке архієпископство. Митрополит Андрей Шептицький [Текст] / А. Сапеляк // Україна крізь віки: релігійно-церковний аспект. – Львів: Червона Калина, 2006.– С.100-102.
21. Станіславська М. Рік митрополита Андрея Шептицького стартував у Коломиї: [150 років від дня народження] / Меланія Станіславська // Коломийські вісти. – 2015.– 29 січн. – С.2.
22. Форко О. Митрополит Шептицький та єврейське питання :[Андрей Шептицький] /Орест Форко // Персона плюс. – 2007. – 5-11 верес. – С.10.
23. Андрей Шептицький: державник, богослов і меценат: [145 р. від дня народження митрополита Галицького, глави УГКЦ] // Шкільна бібліотека. – 2010.– № 6. – С.8.
24. Шептицький А. Отче наш [Текст] /Андрей Шептицький. – Львів: Свічадо, 1998.– 64 с.

Сайти в мережі Інтернет

Митрополит Андрей Шептицький: 9 уроків людяності [Електронний ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://dobre.org.ua/poradi-khristiyanam/mitropolit-andrej-sheptitskij-9-urokiv-lyudyanosti> , вільний. – Назва з екрану.

Солтис Х. Андрей Шептицький. “Усі, скільки нас є, мусимо зробити все, щоб помиритися і в собі самих побороти дух розколу і ворожнечі проти братів”[Електронний ресурс]/ Х. Солтис. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/personalities/andrey-sheptickiy-usi-skilki-nas-ye-musimo-zrobiti-vse-schob-pomiritisya-i-v-sobi-samih-poboroti-duh-rozkolu-i-vorozhnechi-proti-brativ-.html>, вільний. – Назва з екрану.

Андрей (Шептицький) [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія: [веб-сайт].– Електрон. текст. дані.– Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

Підготувала Руслана Ониськів
провідний бібліограф